

DĚJINY STAVITELSTVÍ A ARCHITEKTURY

015*KLASICISMUS * sestavil *Aleš Student / Igor H.
Krčmář

KLASICISMUS a raný ROMANTISMUS

- 18.stol. vznik v Itálii a Francii a vývoj ve Francii
- U nás 1.pol.18.stol. – pro Rakousko – Uhersko (kromě císaře Maxmiliána I. Mexického) jsou důležité tzv. Josefínské reformy (Josef II. 1782 – rušení klášterů, Svobodných zednářů aj., „Říši neužitečných...“)
  - Zakládání městských částí i nových měst
  - Národní sloh USA (Greek Revival)
- Navazuje na antické tradice, respektuje tektoniku, dělíme je na :
  - ✓ **Klasicismus** – tvarosloví střídme, změna v myšlení, technické vynálezy
  - ✓ **Empír** (poč.1806 – 1810) – geometrická stylizace, jednoduchost, důslednější aplikace římských, ale i egyptských vzorů
  - ✓ **Romantismus** (raný) – (konec 18.stol v Anglii, u nás pol.19.stol) – protipól klasicismu, svoboda uměleckého projevu, inspirace ve středověku, na Blízkém a Dalekém Východě, novogotika

VIRREINATO DE LA NUEVA ESPAÑA

EN 1764

Capitanías Generales

- Cuba
- Filipinas
- Guatemala
- Puerto Rico
- Santo Domingo
- Yucatán

Reinos

- México
- Nueva Galicia

Comandancias Generales

- Provincias Internas de Occidente (Incluye el Reino de Nueva Vizcaya)
- Provincias Internas de Oriente (Incluye el Nuevo Reino de León)

Tipos de división
Intendencias
Provincias
Dependencias

Six Monarchy Dominions 1714-1795

1714-1720 to Savoy
1720-35 to Austria

Bartelsdorf

Wehlislarva

Schönhoff

Große

Jalin

Wehlislowitz

Amselhof

DRUHY STAVEB

CÍRKEVNÍ STAVBY - venkovské kostelíky

OBYTNÉ - činžovní domy (pavlačový dům s kovovým zábradlím), zámky

ZAHRADY – anglické parky

MĚSTSKÉ STAVBY – nemocnice, lázně, ústavy pro tělesně postižené, divadla, nádraží, kasárna

PRŮMYSLOVÉ STAVBY – textilky, cukrovary, pivovary, porcelánky, sklárny

INŽENÝRSKÉ STAVBY - řetězové mosty, železniční tratě, tunely, dálkové silnice

CHARAKTERISTICKÉ ZNAKY

- **SLOUPY a PILASTRY** - vycházejí z římských řádů, kompozitní hlavice jsou doplněny klasicistními ornamenty
- **OKNA** - dvojitá obdélníková nebo s rovným nadpražím, plochými šambránami, empírová okna mají polokruhové nadpraží s paprskovitým dělením
- **PORTÁLY** - nadpraží rovné, segmentové, půlkruhové nebo tvar stlačeného oblouku
- **FASÁDA** - omítané, ploché, symetrické, geometricky řešené, štíty jsou trojúhelníkové nebo mají eliptický stlačený oblouk
- **DEKORACE** - ploché štuky : medailony, rozety, festony, ornamenty z palmet a větví, “boží oko”

CHARAKTERISTICKÉ ZNAKY

- **OKNA** - malá úzká s polokruhovým nadpražím, ostění, nadpraží i parapet (bankál nebo-li lavice) byly skosené. Okna se i sdružovala do podvojných, potrojných i víceosých oken. V hlavních průčelích často (u bazilik) kruhové okno s kružbou (rozeta). Okna obytných sídel většinou rovné nadpraží
- **PORTÁL** - arch.orámování vstupních otvorů. Polokruhové nadpraží, ostění buď jednoduchá bez sloupků a tympanonu nebo ústupkové bez sloupků nebo ústupkové se sloupky a tympanonem
- **FASÁDA** - plasticky členěna lesenami a vlysem pod římsou. Leseny často spojeny jednoduchým nebo obloučkovým vlysem nebo tvoří uzavřené lesenové rámy
- **ORNAMENTIKA** - perlovec, vejcovec, pila apod. na různých arch.člancích staveb – spodní plochy klenebních pásů, hlavice sloupů, vlysy, portály, apod.

STAVEBNÍ MATERIÁL

- **KÁMEN** – do základů a sklepů, kamenné desky – obklady a podlahy
- **CIHLÁŘSKÁ HLÍNA** – cihly pálené v různých variantách, dlažební topinky, tašky obyčejné a drážkované, prejzy, esovky (vynález kruhové pece – 1840)
- **DŘEVO** – krovy, kazety kleneb nebo rovných podhledů, trémové stropy, sloupy a kladí řádové arch.
- **OMÍTKA a MALTA** - omítka v interiéru i exteriéru, štuková, beton základy
- **ŽELEZO** - litina – konstrukce krovů, válcované profily nosníků, kolejnice
- **OSTATNÍ** - izolace vodotěsné – olovo, jíl, sklo v kombinaci s železnými konstrukcemi na skleníky

KONSTRUKCE

•SVISLÉ NOSNÉ

ZDIVO - stěnový systém, omítané
SLOUPY a PILÍŘE - především v průčelí

KONSTRUKCE

•VODOROVNÉ A ŠIKMÉ NOSNÉ

PLOCHÉ STROPY – dřevěné trémové později i se záklopem, litinové vazníkové

KLENBY - kupole, valené s lunetami, pruské do pasů

KROVY - dřevěné Rankovy a hambalkové soustavy, litinové na velké rozpětí

TEORIE

- Stavební řády, Josefské předpisy z roku 1780
- Teoretické spisy – (Stuart a Rewett, Winkelmann)
- L.Navier – nauka o pružnosti a pevnosti stavebních hmot
  - C.Culman – grafická statika
- V 1.polovině 19.stol – začala se dělit činnost stavebních inženýrů na arch. a inž.práci.

VÝZNAMNÉ STAVBY

(výběr některých staveb)

výběr významných staveb

Chrám sv.Jenovefy (Pantheon) v Paříži (Sufflot 1764 – 92) - Francie

Kostel sv.Maří Magdalény v Paříži (d'Ivry 1764 – Vignon 1846) -
Francie

Budova Královská umělecká společnost (brí Adamové 1772) - Anglie

Kapitol ve Washingtonu (Thorton 1804 – 1865) - USA

Divadlo v Berlíně (Schinkel 1818 – 21) - Německo

Zámek Kačina (Schuricht 1802 – 22)- Čechy

Letohrádek Kinských v Praze (Koch 1827 – 1831) – Čechy

Přestavba kláštera u Hybernů na celnici (Fischer 1808 – 11) – Čechy

Kleinův palác v Brně - Morava

FRANTIŠKOVY LÁZNĚ (1797) a MARIÁNSKÉ LÁZNĚ

výběr významných staveb

Romantismus

Parlament v Londýně (Pugin, Barry 1834 – 40) Anglie

Zámek Hluboká u Českých Budějovic (Beer, Deworecký 1841 – 71) –
Čechy

Zámek Lednice – romantická přestavba (Wingelmuller 1843 – 58) -
Morava

002 *
Panteon v Paříži (Francie)
1764-1792
Jacques-Germain Soufflot
Kupole - $d=40$ m,
Výška stavby 120 m
Sloupy vynášejí portikus – jsou
funkční

003 * Boodle's club v Londýně (Anglie) – konec 18.stol.
Bratři Adam's – elegantní interpretace antických vzorů

004 *
Kapitol ve Washingtonu
(USA)
1804-1865
William Thornton
Kupole je inspirována
kostelem Sv.Pavla v
Londýně a Pantheonem
v Paříži. Na vrcholu
kupole je umístěna
socha Svobody

